

Diversity and Distance

פרשת נח תשפ"א

Perek-11-

¹The whole earth was of one language and of common purpose. ²And it came to pass, when they migrated from the east they found a valley in the land of Shinar and settled there. ³They said to one another, "Come, let us make bricks and burn them in fire." And the brick served them as stone, and the bitumen served them as mortar. ⁴And they said, "Come, let us build us a city, and a tower with its top in the heavens, and let us make a name for ourselves, lest we be dispersed across the whole earth."
⁵HASHEM descended to look at the city and tower which the sons of man built, ⁶and HASHEM said, "Behold, they are one people with one language for all, and this they begin to do! And now, should it not be withheld from them all they propose to do? ⁷Come, let us descend and there confuse their language, that they should not understand one another's language."
⁸And HASHEM dispersed them from there over the face of the whole earth; and they stopped building the city. ⁹That is why it was called Babel, because it was there that HASHEM confused the language of the whole earth, and from there HASHEM scattered them over the face of the whole earth.

2 Artsohl Chmash

they all spoke one language, the Holy Tongue (Rashi), the language with which the world was created (Mizrachi).
 All the ingredients for greatness were there: The nations were united, they were in a central location, they spoke the Holy Tongue, and — if they desired guidance in achieving holiness — they had Noah, Shem, and Abraham among them. Instead, as happens so often in human history, they chose to ignore their spiritual advantages and turn to their opportunities for self-aggrandizement and power. It seems ludicrous that people who still remembered the Flood could have found grounds to rationalize a way of bypassing God's control of events, but such is man's capacity for self-deception that he can negate reality and build substance around a vacuum.
 According to the Sages, Nimrod was the primary force behind this rebellion. He planned to build a tower ascending to Heaven and, from it, wage war against God. But though the Midrashim perceive sinister and idolatrous motives in this plan, the verses do not reveal the evil motives of the conspirators. As for the memory of the Flood — which should have frightened them from confronting God — the builders of the tower rationalized that such an upheaval occurs only once every 1656 years, so that they had nothing to fear from Divine intervention for another 1316 years, by which time they would have waged their "war" against God and won.

3 THE INSIDE STORY R. Hanky Tabber

What was their sin? Their motives for building a city with a tower "whose top shall reach the heavens" seem quite understandable. Mankind was only just reconstructing itself after the Flood that had wiped out the entire human race save for Noah and his family. If fledgling humanity was to survive, unity and cooperation were of critical importance. So they set out to build a common city to knit them into a single community. At its heart, they planned a tower which would be visible for miles, a landmark to beckon to those who had strayed from the city and a monument to inspire commitment to their common goal—

4 Rashi - (Artsohl Ed)

1. ONE LANGUAGE. לשון הקדש - The Holy Tongue.
 AND OF UNIFIED WORDS. כָּאוֹן בְּעֵצָה אֶחָד - They came with one plan of action, to select for Himself alone - and they said, לא כל היגיונו - [God] does not have the right to select for Himself alone - את העליונים - the higher realms. נִעְלָה לָרָקִיעַ - We will go up to the firmament and wage war with Him.
 Alternatively, וְדַבְּרֵי אֶחָדִים means words against the Unique One of the world.
 Alternatively, וְדַבְּרֵי אֶחָדִים - means אָמְרוּ - they said, אֶחָד לְאֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת - Once in 1,656 years, the firmament collapses, and let us make supports for it. - בְּרֵאשִׁית רַבָּה - This is found in Bereishis Rabbah.
 Alternatively, וְדַבְּרֵי אֶחָדִים is interpreted as "cutting words" - words attributing the Flood to nature rather than to God (Yerios Shlomo; Sifsei Chachamim). The

survival. All they wanted was to "make for ourselves a name"—to ensure the continuity of the human race.

And yet, their project to preserve humanity deteriorated into a rejection of all that humanity stands for and an open rebellion against their Creator and purpose. Their quest for unity resulted in the breakup of mankind into clans and factions and the onset of close to four thousand years of misunderstanding, xenophobia and bloodletting across the divisions of race, language and culture. Where did they go wrong?

5a Ramban - (Artsohl)

[Ramban now discusses the motives of the "generation of the Dispersion":]
 The men of the Dispersion, according to the tradition of the Sages (Sanhedrin 109a), were rebels against their Creator. However, those commentators who pursue the plain meaning of the Scriptures say that their intention was only to be unified, for Scripture informs us that this was their intention: Lest we be dispersed (v. 4), and does not relate anything else about them. However, if it were really as these commentators say, [those people] building the Tower of Babel were fools, for how could one city and one tower suffice for all the people of the world? Did they perhaps think that they would not be fruitful and multiply, and that "the

6 62 PARSHA ILLUMINATIONS R.

Their "achdus," which was so desired by Hashem, was nevertheless disrupted by Him. The primary reason for this was to facilitate Avraham Avinu's mission on earth. Avraham presented fresh, innovative ideas about the Creator of mankind. He would have found a unified front of contrary opinion to have been insurmountable. As great as Avraham was, he could not battle a brick wall. The fragmentation of mankind into smaller diverse groups made it easier for

3. Ibn Ezra and/or Radak.
 4. According to these commentators, the people of that generation, in fact, committed no sin; they merely intended unification. However, it was God's will that they be dispersed.

6-6-

Avraham's ideas to be accepted. Avraham was thus able to plant the seed of his ideas into more pliant, less resistant minds. In Bereishis, the Torah narrates the creation of the heaven and earth, the celestial bodies, the firmament, the waters, vegetation and the creatures. But once the narration

reaches Adam, the focus remains on Adam, man, and the Torah no longer returns to the other topics. The reason for this is to underscore the fact that everything created was only a prelude to the creation of man. Once the Torah introduces man, there is no need to discuss the other subjects, because man is the purpose of Creation.

Similarly, once the Torah introduces Avraham, the focus remains on Avraham and his progeny. There is no further mention of other topics or other nations unless they relate to Avraham and his progeny, the purpose of Creation.

The "Yad Hashem" guaranteed that the circumstances surrounding Avraham would encourage him to flourish. The environment had to be manipulated so that his ideas could take root, and the unified society had to be broken down into more manageable, more amenable groupings. For Avraham would never have succeeded against an intransigent, united mankind.

Canaan was large enough to accommodate many inhabitants; there was certainly room enough for Eisav to live an independent life. But, the "Yad Hashem" put the idea into Eisov's head that he could not live in the same land as his brother. Hence, Yaakov was divested of close family which might have presented an obstacle in his path to achieving excellence.

9 *Six Constant Mitzvot*

An Emunah-filled outlook on life is not only essential for understanding history; it also enables us to understand events that occur in our own lives. Once you realize that the purpose of the world — and your purpose as a player in it — is to attain perfection, you begin to notice Hashem's Hand in your life. You begin to view troublesome events as challenges that will help you grow. You no longer take the good for granted; you realize that Hashem is giving you tools with which to advance. You cease to view events in your life as random occurrences. Every event — major or minor — begins to fit into the general purpose of the world. Emunah becomes part of your life, filling every second of the day, and then begins to be reflected in your actions.

12

רצונו יתברך שישארו רוב חלקי העולם שוממים, כי לא תהוה בראה לשבת יצרה, אלא הדרך הראויה היא שיתפשטו כל בני האנוש על פני מחוזות רבים.

רצון ה' שיהיה יריבו גוונים בין הבריות

ואין הכוונה בזה רק מצד כיבוש שטחי העולם, אלא גם עצם הפיצול לסגנונות ודרכי חיים ותרבויות שונות הוא שלימות ועושר לבריאה, והוא רצון ה' שהאנושות תתרחב לגוונים וריבוי השקפות, ויש בריבוי זה התרחבות ועושר גוונים בגילוי כבוד ה' בריבוי אופנים וצדדים.

ואילו כאשר מאחדים את כל הבריות לסגנון אחיד וקו מחשבה אחד, נפגם עושר הדעות וריבוי הגוונים, ומדכאים בזה את התפתחות המחשבות השונות והסגנונות המיוחדים.

ובנוסף לכך על ידי התחרות העולם מתפתח ומשתכלל על ידי האדם בכל העניינים, וגם זה רצון ה' שהעולם יהא משתכלל בכל דור ודור, וזה נכלל בלא תהוה בראה לשבת יצרה, ובכדי שתהיה תחרות נצרך שיהיו עמים שונים המובדלים זה מזה ומתחרים זה בזה.

ואילו המה - בוני המגדל - בקשו לשנות את הדרך הנכונה שהתווה הבורא, ובניגוד לציוני 'ומלאו את הארץ וכבשוה', ולסבא הישרה המורה לכבוש את השממות ולא להשאירם כמדבר, בקשו המה חשבונות רבים, להצטמצם במקום אחד ולהיות כולם עם אחד, בעלי תרבות אחת וארצות חיים אחדים.

והמגדל משמעותו שיבנו מקום מרכזי אחד ועיר ממלכה לכל באי העולם, ויתכן שהמגדל מהווה גם ציון ואת לכל הסביבה ומסייע לכוונה הזאת להתרכז במקום אחד, אך נראה

בעולם התחתון, שיהיה ארמונו ומגדלו גדול יתר מאד, עד שבראיית המגדל יתלבש כל רואהו פחד ומורא, ושיהיה נראה מרחוק.

והנה אלו האנשים בעת ההיא לא חטאו בדבר, לא במעשה ולא במחשבה, אלא השם יתברך צופה ומביט למרחוק, ירד למה שימשך מקיבוץ האנשים הרעים, והוא אמרו: וירד ה' לראות וגו', כלומר ירד והשגיח למה שימשך ממנו, ואם לעת עתה אין רע, אמנם הכינוס היה רע להם ורע לעולם, והוא שכולם היו מסכימים על ע"ז, והבקעה ההיא גם כן אשר בחרו להם, היא ארץ שנער, היה ראשה ומלכה נמרוד שהיה ראש לעבודה זרה, עד שהציק לאברהם אבינו בחלקו עליה כמו שנודע, ולכן אמר הן עם אחד וגו', כלומר אם ימשך זה הנה כל העולם בהסכמה אחת, ואם עתה אין במעשיהם נזק, זה החלם לעשות, אבל אם ימשך לא יבצר מהם, [ש]כל אשר יזמו לעשות בעת הראשון ולא יכלו, עתה לא ימנע מהם. כי אין ספק שהדורות ההם כולם היו משתדלים לקומם ע"ז שלהם, ולהשכיח שמו של הקב"ה, ולא עלה בידם מפני חילוק הממשלות והארצות, כי היה לעובדי השם מפלט, מה שלא יהיה כן אם תמשך הסכמתם. כי כאשר ברח אברהם מפני נמרוד ללכת אל ארץ כנען, לוא היה נמרוד מושל בכל העולם, אנה ילך מרוחו.

ולכן בהיות מחשבת הדור ההוא איננה לרעה, אבל כי ראה השם יתברך שימשך ממנה רע, לא ענשו, כי לא היו ראויים לעונש, אבל סיכל עצתם ובלבל לשונם, כי גם בבלול הלשון, והעלם קצתו אל קצתו, תועלת בזה.

10

מאמרים ד' דור הפלגה חטאם ועונשם ק' נ"ה - ו' תמוז

עומק לבם היה טמון כוונת כפירה ומרידה בהנהגת ה' והנה השקפה זו שכולם יהיו מאוחדים במקום אחד וסגנון אחד, הרי היא כשלעצמה נחשבת כאלהמה ב' והפרעה לעצתו ותכניתו העליונה, כי הם משבשים את הרצון העליון שיהיו נעולם מיישב ומלא ומגון בריבוי דעות ותרבויות, וכל זאת מחמת רצונם להיות חזקים מובטחים מפני העולם.

אך מלבד שיבוש זה שמנוגד לרצון ה' בתכלית ישוב העולם, הרי היא מעידה על חסרון אמונה בהנהגת ה' ובהשגחתו על העולם ויושבו, וחששו זה - 'פן נפוץ על פני כל הארץ' - לפי מגת להבטיח את שלומם של בני האנוש עליהם להתכנס יחדיו ולגונן זה על זה, עומק טחירה מוחלטת לאמונה שיש מנהיג לבירה, ולא כוחו ועוצם ידו של האדם הוא אשר יגונן ליו, כי אם האלוקים אשר עינו פקוחה להשגיח על כל בריה ובריה בפרטות, ציווה את האדם מלאות הארץ ולכבשה, היה עליהם לבטוח כי זוהי לא רק הדרך הנכונה אלא גם הבטוחה יותר בעבורם, ואל להם לבקש תחבולות להבטיח שלומם על ידי מגיעת התפתחות העולם מצוות ה'.

ויותר מזה היה טמון בלבם מחשבת אוון שעל ידי שיהיה משפחת האנושות מאוחדת יהיו חזקים ותקיפים, ובדמיונם האווילי העלו על דעתם שבכך יקשה על הקב"ה להילחם בהם להענישם כאשר ידע את מעשיהם. ונמצא שבעומק לבם היתה כוונתם להשתחרר משליטתו ולקב"ה.

והוא מה שדרשו חז"ל שחטאם היה שבאו להילחם ביחידו של עולם ולעבוד עבודה זרה, כי ה היה עומק כוונתם במסתרי לבם.

עניינים הפשוטים מפורשים - הנסתרים בדרך דרש

אמנם חטא זה היה רק בדרך עומק, כלומר שהיתה להם בזה כוונה נסתרת שלא נתגלתה בהירות גם להם בעצמם, והיתה רק טמונה בעמקי לבבם, ולכן לא נתפרשה גם בתורה באופן לוי, וכמו כן העונש לא נתפרש בגלוי. [וראה מה שכתב כעין זה בספר 'שיעורי דעת' (טל) אמר 'דור הפלגה'].

והוא כלל גדול בתורה, שהפשט מתייחס לדברים הגלויים לעין כפי שנודעו לכל, ואילו דרש נלמדים המאורעות לעומקם כפי שהיו בסתר או במעמקי הלב.

לל שפתם - שינויי התרבות וההשקפה

ולפי האמור יתבאר היטב המשך הכתובים - 'יאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכולם והנה חלם לעשות ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. הבה נרדה ונבלה שם שפתם אשר לא

שמה בכל כי שם בלל ה' שפת כל הארץ ומשם הפיצם ה' על פני כל הארץ.

ותן אמנם אין מקרא יוצא מידי פשוטו - שערכב ה' את שפתם באופן שלא הבינו זה את דבריו של זה, כדברי רש"י "זה שואל לבנה חזה מביא סיט, וזה עומד עליו ופוצע את מותו - מכל מקום עומק משמעותו הוא, שלא יכלו להידבר זה עם זה ולהסכים איש לרצונו של רעהו, דעתם אשר היתה עד כה משותפת הפכה למחולקת ומפולגת, עד שהוכרחו להיפרד בעל כרחם, בשל המחולקות הרבות שבנידם. כלומר שמה שבלל ה' את שפתם אין הכוונה לשוני השפה לבד, אלא הכוונה גם לכלל התרבות ואופי החשיבה וההעדפות השונות.

הפצתם על פני הארץ - תיקון העולם על מתכונתו

ומעתה יבואר היטב, כי משפט הדור ההוא לא בא בתורת עונש גרידא, אלא לשם מניעת המעשה אשר זממו לעשות, והחזרת פני האנושות למתכונתה הראויה בעיני ה'. כי בדרך הישרה והמתוקנת היה ראוי שיתפרדו בני האדם מעצמם ומרצונם, ומתוך שהיו משתכנסים במקומות שונים זה מזה, היו התרבויות ואירות החיים משתנים ומתייחדים מאליהם, כי כל ארץ מגדלת מטבעה אופי ייחודי של אנשים. אך כיון שראה הקב"ה שהם זוממים - בהסכמה משותפת, להנציח את המצב הקיים, על כן ירד הקב"ה לגרום להם זאת בדרך הפוכה, כאשר בלל את שפתם, עד שחילוקי הדעות לא הותירו בידם שום ברירה, והפרידה מוכרחת היתה מצד המציאות. זיחדלו לבנות העיר - כי מעתה לא היתה להם שום דרך וטעם להמשיך ולהיות כעם אחד, והתפרדותו זו אשר חששו ממנה, נכפתה עליהם בידי שמים בעל כרחם.

קהל עמים - הבדלי אומי וסגנון

ויש להתבונן מהו משמעותה המיוחדת של ברכה זו שברך ה' את יעקב לעשותו ל'קהל עמים', ופשיטא שלא היתה זו קביעה בעלמא וקריאת שם בלבד, ולא לחינם נקראו 'עמים', עד כדי כך שגם נחלתם בארץ נפרדת, כשכל שבט יירש נחלה לעצמו.

ונראה כי משמעות הדבר היינו - שיש בישראל שנים עשר פלגים בעלי גוונים שונים, אשר לכל אחד מהם סגולות מיוחדות לפי אופיו, וזה רצון ה' שהעם הנבחר יהיה עשוי מ'קהל גויים', דהיינו שכל שבט ושבט יהיה בבחינת גוי חשוב מיוחד לעצמו, כלומר שיצטיין כל שבט בתכונה מיוחדת לשבט, ובכך נעשו עם ישראל 'קהל גויים', דהיינו עם המורכב בגוונים ומעלות, וממילא גם ייעודו ומגמתו של כל שבט שונה מזולתו, ולכל אחד יש תפקיד ומשימות משלו בבנין העם.

ואכן כך הוא הדבר ביסוד ותשתית מבנה העם, שכל שבט הוא עם בפני עצמו, דהיינו שיש לכל שבט תכונות ומעלות ייחודיות המיוחדות לו ומבדילות אותו משאר השבטים, עד שניתן להחשיבו כעם בפני עצמו.

והבן זאת, שדווקא בכך טמונה סגולת עשרו ואיכותו של העם, בהיותו מורכב משבטים שונים ומיוחדים זה מזה, אשר יחדיו מקיימים הם את שלמות בנין העם בכללותו, אשר לא יחסר כל בו. ועל כן נחשב הדבר לברכה ולגדולה.

17

לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, הבה נרדה ונבלה שם שפתם אשר לא ישמעו איש שפת רעהו, ויפץ ה' אתם משם על פני כל הארץ" (יא, ו-ח). וכך נוצרה בעולם דרך הנהגה זו הנראית במשך דברי ימי העולם מדור דור. יעניו כאן ברמבי"ן שהביא בשם רודפי הפשט (הראב"ע ורד"ק) שאנשי הפלגה "לא היה דעתם אלא שיהיו יחד מחוברים כי הגיד הכתוב דעתם "פן נפוץ" ולא ספר עליהם ענין אחר". וז"ל החזקוני כאן: "הם בקשו לבטל מה שגזר הקב"ה (לעיל א, כח) ומלאו את הארץ, לפיכך ויפץ אותם על פני כל הארץ בגזרתו".

18

ראמב"ן
אָבֶל הַיָּדוּעַ פָּרַשׁ שָׂם, וְבָן בְּנֵתָם מִמֶּה שִׁאֶמְרוּ יוֹנֵעֶשֶׂה לָנוּ שָׂם, וַיָּדַע בְּמַה הִשְׁעוּר שֶׁיָּזְמוּ בְּמַגְדָּל לַעֲשׂוֹתוֹ. וְיָבִין בַּלְעֲזָר. בֵּי חֲשׁוֹנוֹ מִקְשָׁה רְעָה, וְהִנֵּה שָׂאָה עֲלֵיהֶם לְהַפְרִיחַ בַּלְשׁוֹנוֹת וּבְאַרְצוֹת מִדָּה בִּגְגַד מְדָה, בֵּי הָיוּ קוֹצְעִים בְּטִיעוֹת. וְהִנֵּה חֲטָאָה דוֹמָה לְחֲטָאָה אֲבִיהֶם, וְשָׂמָה בְּשִׁבְלֵי זֶה דְרָשׁוּ [בִּיר לַח ט:]: "אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם, אָמַר רַבִּי בְרֵכְיָה: מִזֶּה בְּנֵי תִמְרֵי בִּנְיָ גַּמְלֵינָא אֲלָא בְּנֵי דְאָדָם קְרָמָהּ וְכוּ'. וְהִסְתַּפַּל, בֵּי בִּבְל עֲנִין הַמִּבּוֹל הַזֶּה, וּבִבְל עֲנִין הַפְּלֵגָה הַזֶּה, הַשָּׂם הַמִּקְרָא, בֵּי הַמִּבּוֹל בְּעֵבֶר הַשְּׁקִימָה הַזֶּה, וְהַפְּלֵגָה בְּעֵבֶר שֶׁקֻּצְעוּ בְּטִיעוֹת, וְהִנֵּה עֲנִינָם בְּשִׂמּוֹ הַגָּדוֹל, וְזֶה טַעַם הַקְּרִיבָה, וְכֵן בְּמִדָּה סְדוּם. וְהַמְשַׁכֵּל יָבִין: [כח] עַל פְּנֵי תְּרַח אֲבִיו, בְּאֶרֶץ מוֹלְדָתוֹ. כְּתִיב רָשִׁי, בְּדָרְךָ דְבָרִי רְבוּתִי [בראשית רבה לז, יג]:

RAMBAN ELUCIDATED

offspring of the wicked would perish?"
[Ramban now presents his own approach as to what was the sin of the Generation of the Dispersion, based on Kabbalistic ideas and beyond the scope of this elucidation. In the Hebrew text, Ramban's words appear in the paragraph beginning אָבֶל הַיָּדוּעַ and ending וְהַמְשַׁכֵּל יָבִין.]

פרשת נח
שְׂמִירָא חָלַט - ר' טעם

בלשונות ובארצות מדה כנגד מדה, כי היו קוצצים בנטיעות, והנה חטאם דומה לחטא אביהם, ושמה בשביל זה דרשו אשר בנו בני האדם א"ר ברכיה מה בני חמריא בני גמליא אלא בנוי דאדם קדמא."

אין לנו כל ציור ומושג מה היה שם בדור הפלגה, ואין טעם לנסות להבין, כפי שאמרנו לעיל (פסוק א), שאין לנו כל תפיסה על מהותם וגדלותם. כנראה כל ענין המגדל היה ענין רוחני. אך כדי להבין בציור מיקרוסקופי מה קרה שם, אפשר לתת ציור כזה: כל הבריאה המורכבת מבני אדם, חיות, ושאר הנבראים, דומה היא לאילן גדול העומד על הקרקע וענפיו מרובים, וכל ענף נושא פירות - זהו כל הבריאה. ואילן זה על כל ענפיו יונק מהאדמה, דהיינו כל עולמות הבריאה וינקים מהבורא עולם ומקבלות ממנו שפע רוחני. כל הבריאה דבוקה אל הבורא עולם וקיימת על פיו. אמנם הבורא קבע חוקים מסויימים בבריאה: לילה ויום, חורף וקיץ וכדומה, אך גם חוקיות זו תלויה בו. נתאר לנו לו עוז הבורא את השגחתו אף לרגע קט - היה כל הטבע, על חוקיו וסדרייו, נחרב. המציאות עצמה היא דביקות בבורא.

יסוד זה שולל לחלוטין את המושג "טבע", המושג הזה אינו קיים אצלנו כלל. ישנו ספר אשר כולו ממש - מתחילתו ועד סופו - הוא שלילת הטבע, והוא הסיפור "עושה חדשות, בעל מלחמות, וזרע צדקות, מצמיח ישועות, בורא רפואות, המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. כאמור לעושה [בהווה, עושה עכשיו] אחיים גדולים."

נתאר לעצמינו, בציור של האילן, אם ניתקו פרי או ענף ממנו, הרי אין כל מציאות לפרי. לכן אין לנתקו, כיון שע"י כן הוא מאבד את יניקתו מחבורא. ואם מצפץ הוא, זהו קוצץ בנטיעות - שהוא מנתק את הקשר לבורא. וזו היתה כוונתם של דור הפלגה, קיצוץ בנטיעות.

שם דרך
16
33
187

יט. חטא דור הפלגה כפי שרואים מפשטות המקרא הוא - שמאז ועולם מנחלת ההשגחה העליונה את הנהגת העולם בדרך של ריבוי הזרמים ושיונו חדעות, על ידי עמים שונים, שבטים נבדלים ומשפחות רבות, כאשר כל קבוצת בני אדם יוצרת לעצמה מהלך ודרך שלעיתים נוגדים את דרכם של הקבוצות

האחרות. וכתוצאה מכך נוצר מתח ותחרות בכל תחומי החיים, וזהו המקור והאנרגיה לקידום ויצירת ההתפתחות בעולם. ואף המאבקים, המלחמות והתחרות, הם חלק מדרכי הנהגה הנראית במשך דברי ימי העולם, כדברי הגמרא (ע"ז ב, ב) "מלחמות אני עשיתי, שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה", וגם זה בבחינת מה דכתב "הבו לחי משפחות עמים הבו לחי כבוד ועוז" (תהלים צו, ז).

ובאמת, מהלך הנהגה זה הוא המאפשר את קיומו של עם ישראל לכל אורך תקופת הגלות, כמו שאמרו חז"ל: "יחסד גדול עשה הקב"ה שפיזר את ישראל לבין שבעים זאבים, כשזה כועס זה שקט" וכו'. ובפסחים (פז, ב): "א"ר אושעיא מאי דכתב (שופטים ה, יא) צדקת פרונו בישראל, צדקה עשה הקב"ה בישראל שפוזר לבין האומות". ופרש"י: "צדקה עשה שפוזר, שלא היו יכולים לכלותם יחד". הרי, שאילו לא ריבוי העמים והדעות השונות, ח"ו היתה יכולה לבוא כליה על שונאיהם של ישראל בבת אחת.

דור הפלגה רצו למונע התפתחות זו של משפחות ושבטים נפרדים, עמים נבדלים וממלכות שונות. ולעומת זאת רצו להתרכז יחדיו, במקום אחד ותחת הנהגה של מלך אחד, כלשונו הכתוב: "ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם פן נפוץ על פני כל הארץ" - הפוך מרצון הנהגת השי"ת בעולמו. ולכן: "ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם וזה החלם לעשות ועתה

הרמב"ן אומר שמי שידע פירוש שם יבין כוונתם ממה שאמרו 'ונעשה לנו שם'...
"שם" פירושו שלאדם ישנה עצמאות מסוימת, הוא שם בפני עצמו, "אין אייגענע
מסכתא". את זה רצו לעשות דור הפלגה, "נעלה לרקיע ונעשה עמו מלחמה", ומדוע?
כדי שנעשה לנו שם. דהיינו, הם רצו להפריד את כל יניקת הבריאה מהבורא עולם,
כדי שלבריאה תהיה עצמאות היא לא תהיה קשורה בבורא. העונש שבא עליהם היה
"להפרידם בלשונות ובארצות, מדה כנגד מדה, כי היו קרצצים בנטיעות".

הרמב"ן מוסיף שחטאם דומה לחטא אביהם - אדם הראשון, כי בחירתו בטוב קודם
החטא היה בטבע ולא מרצון, דביקותו בבורא היתה כה גדולה עד שלא היתה כל
אפשרות של חטא. רק לאחר אכילתו מעץ הדעת - לאחר החטא - הפכה בחירתו
לרצונו, דהיינו שאז הוא יכול לבחור בין טוב לרע. כלומר, לפני שאדם בא לכלל
חטא, צריך קודם להיות לו טעם והרגשה בחטא, כמו שיש מושג בגמי "שלא טעמו
טעם חטא" (יומא כב, ב). וכיון שאכל מעץ הדעת וקיבל טעם בחטא, הוא כביכול קבל

עצמאות, דהיינו כח בחירה בין טוב לרע. לפני החטא הוא היה דבוק כולו בבורא,
ועתה ניתק את עצמו ממנו ונעשה עצמאי בבחירת החטא. ובאותו חטא בניו
בדור הפלגה, שחפצו בעצמאות - ניתוק הקשר, אך הם התנתקו לחלוטין מהבורא
עולם.

זהו ציור כל שהוא על חטא דור הפלגה.

שם ברמב"ן: "אבל היודע פירוש שם יבין כוונתם ממה שאמרו 'ונעשה לנו שם'
יודע כמה השיעור שיזמו במגדל לעשותו, ויבין כל הענין וכו'. הרמב"ן מרמו שינעשה
לנו שם" אינו ענין פשוט. אנו מדברים תמיד על שם השם; שם השם זה הגילוי של
הקב"ה כאן בעולם. שם השם זה אחר עם הקב"ה, אם קוראים לזה שם או שכינה,
זה אחרות עם הבורא עולם. אנשי דור הפלגה אמרו 'ונעשה לנו שם', זאת אומרת
ששם השם לא יהיה עוד שם השם, אלא נעשה לנו שם, רצו לעשות לעצמם שם. זה
נקרא שתי רשויות, שהוא יושב בשמים, והארץ והעולם שייכים לנו. זהו ענין 'נעשה
לנו שם', וזה היה חטאם של דור הפלגה.

קבו 22 תפארת שמשון • מאמרים

גוים ולשבעים לשון, והפילו גורלות, שנאמר 'בהנחל עליון גוים' וגו', ונפל גורלו
של הקב"ה על אברהם ועל זרעו, שנאמר 'כי חלק ה' עמו יעקב'. אמר הקב"ה:
חבל וגורל שנפל עלי רצתה נפשי בו, שנאמר 'חבלים נפלו לי בניעמים'."

והנה אחרי הפסוק 'חבלים נפלו לי בניעמים' (תהלים טו, ו), כתיב "אברך את
ה' אשר יעצני אף לילות יסרוני כליותי", ואמרו חז"ל שפסוק זה נאמר על אברהם
אבינו, שהיתה לו העצה הנכונה שלא להתחבר עם דור הפלגה. ומ"אף לילות
יסרוני כליותי" לומדים חז"ל (ב"ר פס"א, א), שנעשו שתי כליותיו של אברהם אבינו
כשתי מעיינות ולמדוהו תורה.

• אם כן, בפרשה זו של דור הפלגה, נפל אברהם אבינו בחלקו של הקב"ה, והוא
יתברך בחר בו.

זוהי נקודה חשובה מאוד ביסוד עם ישראל, ועלינו להבין מה בדיוק התרחש
שם.

חטא שהוא 'פירכא' על כל השם 'אדם'

בששת ימי בראשית ברא הקב"ה "אדם", אשר קומתו היתה מסוף העולם
ועד סופו. כשחטא האדם ואכל מעץ הדעת, כתוב "ותשת עלי כפכח" (תהלים קלט, ה)
- הקב"ה המעיט והקטין אותו.

אחר כך התחילו בני האדם לחטוא. דור אנוש חטאו, והקב"ה הציף שליש
מהעולם. דור המבול גם הם השחיתו את דרכם, והקב"ה שטף את כל העולם
במבול ובנה עולם חדש עם נח ובניו, ואז הגיע דור הפלגה.

עונשם של דור הפלגה היה מסוג אחר לגמרי: "משם הפיצם" (בראשית יא, ט) -
מלשון פצצה! כמו שלוקחים חפץ ומרסקים אותו עד שנהיה דק כעפר, כך לקח
הקב"ה את כל בני דור הפלגה, ניתץ אותם לרסיסים, וכביכול נגמר מין האדם!
בהמשך צץ אדם חדש - אברהם אבינו ע"ה, שעליו נאמר שהיה "אדם גדול
בענקים" (יהושע יד, טו), ואנו, בניו, נקראים "אדם", אך אומות העולם שוב "אינם
קרויים אדם" (יבמות טא ע"א).

כלומר, דור אנוש וכן דור המבול, הגם שעברו עבירות חמורות; גזל [ותמלא
הארץ חמס"], גילוי עריות וכו' - היה צריך אמנם לערוך 'ניתוח' קשה מאוד ולכלות
חלק ניכר מהם, אך עדיין היה טעם להשתדל לקיים את המין האנושי, להציל ממנו

משהו. בדור הפלגה קרה מקרה כזה, שפשוט היתה 'פירכא' על כל מהותו של
האדם, ואז הקב"ה כביכול אמר: לאדם הזה אין יותר תקנה, אין לו זכות קיום
בעולם! יש להכרית אותו ולבנותו מחדש.

• חשוב לנו מאוד, אפוא, לדעת מה בעצם קרה שם, כדי שנדע מהו תפקידו של
האדם בעולמו וממה עלינו להישמר מכל משמר

חז"ל אמנם מספרים שהם רצו לעלות לשמים לעשות מלחמה עם הקב"ה
וכו', אך בחומש עצמו לא מוזכר חטא כלשהו, וגם לא עונש. כתוב רק שהקב"ה
לקח את כל בני האדם, פיזר אותם בעולם, ונהיו שבעים אומות. כלומר, עד אז
לא היו סינים ואמריקאים, ועכשיו יש. לא כתוב חטא ולא כתוב עונש.

הלא דבר הוא!

דור הפלגה ניסו להסתדר ללא הקב"ה

מה בעצם קרה עם דור הפלגה, מה היה חטאם?

כתב הרמב"ן שהם "קצצו בנטיעות", ולשון זו בקדמונים מבטאת כפירה.

לפי הבנתי מה שקרה הוא כך:

המין האנושי עד דור הפלגה היה מפותח מאוד, והיה עדיין בבואה לאותו
"אדם" מקורי שברא הקב"ה בששת ימי בראשית. הם לא היו אנשים פשוטים כלל
אלא חכמים גדולים.

וישגן כמה נוסחאות בדברי חז"ל מה הם בדיוק רצו לעשות. הצד השווה של
כל הדעות הוא: הם חפשו איך להסתדר היטב בחיים - בלי הקב"ה! הרי העולם
מלא עם כל מיני בעיות; מחלות, מלחמות, פרנסה וכו'. היתה להם בעיה מסויימת
שהעיקה עליהם: המבול. הרי אותו מבול שבא על העולם פעם אחת עלול לבוא
פעם נוספת. ישבו, אפוא, אותם אנשים חכמים וטכסו עצות איך להבטיח לעצמם
חיים טובים.

הבעיה הגדולה ביותר במין האנושי היא הפירוד. כאשר אנשים מתאחדים,
בכוחם למצוא עצות ופתרונות לכל הבעיות. בתוך כל האנושות הרי ודאי ניתן
למצוא את הרופא הטוב ביותר ואת המהנדס הטוב ביותר וכו'. ובכן, דבר ראשון
החליטו שמוכרחים לאחד את כל האנושות, וכך ייפתרו רוב מוחלט מהבעיות.

והם הצליחו במשימתם באופן מופלא. ישבו אנשים חכמים מאוד, בני אדם
אמיתיים, האדם המקורי שהשי"ת ברא, והחלו לפתור את בעיות החיים. וכך לגבי
בעיית המבול - החלו להציב תמיכות לשמים שלא יתמוטטו.

✦ זה מה שעשו, לא פחות ולא יותר! הם חיו בעולמו של הקב"ה, והרגישו שאין
להם שום צורך בו יתברך!

דבר כזה, איזו עבירה יש בו? האם 'ביטוח חיים' הוא חטא? אדם שהוא
מבוסס מבחינה כלכלית, האם זה חטא? לא. אבל זוהי פירכא על כל המציאות
הנקראת "אדם"! כי כשברא הקב"ה את העולם, הוא "התאווה לעשות לו דירה
בתחתונים". הקב"ה תיכנן שהאדם יחיה כאן בעולם, והוא כביכול יגור עמו יחד.
הוא ברא עולם כדי להטיב לאדם, והאדם יחיה חיים שלמים יחד עם בוראו.

משל למה הדבר דומה? בעל ואשה. הבעל בונה בית, מתכנן את הכל, ולפתע
האשה מודיעה לו שהיא מסתדרת לבד, לא צריכה אותו. מסדרת לעצמה את
החדר, ואין לה צורך בעזרתו כלל. היא לא עשתה שום עבירה, שום דבר רע, רק
זרקה אותו מהבית... וכך כביכול 'זרקו' בני האדם את הקב"ה מתוך עולמם.

כשראה הקב"ה שזו שאיפתם של אנשי דור הפלגה, 'להסתדר לבד' - הוא
פשוט לקח את מין האדם ופוצץ אותו, משום שאין לו שום צורך במין אדם כזה.
האדם בשרושו נועד לחיות עם הרבש"ע.

תפילה - חיים עם הקב"ה

אביא דוגמא איך נראה ההיפך הגמור מדור הפלגה.

✦ בספר הכוזרי (מאמר ג אות ה) מבואר ענין ג' התפילות בינם, שתפילת שחרית
היא כדוגמת ארוחת הבוקר הנותנת לאדם כח עד הצהריים, תפילת מנחה נותנת
לו כח עד הערב, ותפילת מעריב נוסכת בו כוחות עד למחרת בבוקר. ג' התפילות
פשוט מחיות את האדם, נותנות לו כח.

יהודי חי כל היום עם בוראו

• אבל יהודי אינו כן! הוא נכנס שלוש פעמים ביום לבית הכנסת כביכול כדי לבקש מבוראו ארוחת בוקר, ארוחת צהרים וכו', הוא כל הזמן חי רק עם הקב"ה.

• והקב"ה מזהיר: דע לך, עבור מטרה זו בלבד בראתי אותך, לשם כך יצרת את המין האנושי. אם אוהב אתה את צורת החיים הזו - הנך יהודי, הנך אדם. אם לא - אין לך כלל זכות קיום בעולם הזה!

• זוהי הצורה האמיתית של היהודי: חיים עם הקב"ה כפשוטו. את כל צרכי החיים הטבעיים הפשוטים לבקש ממנו, ולחיות רק עמו כל רגע ורגע משעות היממה.

הבנה עמוקה זו טמונה בדברי הביאור הלכה.

בשולחן ערוך (סי' צח ס"א) נפסק: "יתפלל דרך תחנונים, כרש המבקש בפתח",

והוא על פי דברי התנא באבות (פ"ב מ"א): "וכשאתה מתפלל, אל תעש תפילתך קבע" אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא". והביאור הלכה שם מסתפק עד כמה מעכב דין זה בתפילה, ונוטה להכריע שאכן תפילה דרך תחנונים מעכבת, וחסרונה פוסל את התפילה!

נצייר לעצמנו: אדם קם השכם בבוקר ונכנס לבית הכנסת להתפלל תפילת שחרית [וכן מנחה ומערבי]. הוא עושה זאת כי כך צוה הקב"ה וכך נפסק בשו"ע. כשם שצריך ליטול לולב בסוכות ולאכול מצה בפסח - כך מחוייבים מדינא להתפלל. זו השקפתו על מעשה התפילה שהוא עושה, ועל כך בדיק אומר הביאור הלכה שמסתבר שלא יצא ידי חובת תפילה!

הצורה האמיתית של תפילה היא שאדם נכנס להתפלל שחרית כדי לבקש את כל מה שנצרך לו. עליו לפרנס משפחה, ילדיו הולכים לחיידר והם זקוקים לשמירה מיוחדת שלא יארע להם כל פגע בדרך הליכתם [מכוניות זוהרות בכבישים רח"ל], וכן שיצליחו בלימודם וכו'. כמו שאדם נכנס בבוקר למכולת לקנות לחם וחלב, כך נכנס יהודי לבית הכנסת לבקש מהקב"ה את צרכיו. זוהי תפילת שחרית כצורתה, ויתכן שבלאו הכי לא יוצאים ידי חובה.

התפילות שלנו, המצוות שאנו מקיימים - לא הן המטרה של הקב"ה, לא עבורן הוא שם אותנו כאן בעולם הזה. "נתאוה הקב"ה לעשות שותפות בתחתונים" (בר פ"ג, ט). כביכול הוא אומר: ברצוני לחיות אתכם ביחד, לפרנס את ילדיכם, לדאוג לכל בעיות החיים שלכם. תפנו אלי כל בוקר, כל צהריים וכל ערב ואני אשמע לתפילותיכם. זוהי צורת חיים של יהודי.

✘ ולא רק בגשמיות, אלא הוא הדין ברוחניות.

אדם מטבעו שואף להסתדר לבד, בכוחות עצמו. יש לו תכניות איך לעבוד את ה', איך להתמיד ואיך ללמוד מוסר. באיזושהי נקודה הוא רוצה להיות מבוסס.

לא אלו החיים שלשמש שם אותנו הקב"ה בעולם. הקב"ה שם אותנו כאן כדי שנוכל לאמר: "על נסיך שבכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובקר וצהרים". בגשמיות וברוחניות, תמיד לחיות ולהיות תלוי בהש"ת.

סוף העולם נעוץ בתחילתו

סוגיא זו היא בגדר "נעוץ סופו בתחילתו".

✘ כלל גדול הוא, שבין כל התחלה וסוף ישנו קשר הדוק, בבחינת "סוף מעשה במחשבה תחילה". לדוגמא: אדם שבונה לעצמו 'זילה', בהתחלה, בתוכניות הבניה, הוילה שלימה במאת האחוזים. לאחר מכן, במהלך הבניה עצמה הכל חלקי, לא מושלם, ובסוף, כשנשלמת הבניה - שוב ניצבת לפנינו הוילה בשלימותה.

ונראה, שגם בין התחלת העולם לסוף העולם קיים קשר הדוק. נתבונן אפוא כיצד היה נראה עם ישראל בראשית דרכו כעם.

• כשעם ישראל יצאו ממצרים והלכו במדבר ארבעים שנה, אף אחד לא היה עשיר, בעל רכוש. לא היה להם לחם אפילו עבור יום אחד. היה רק מן, לחם משמים שהספיק ליום אחד בלבד, ואם בלילה יהודי השתטה ועבר עבירה - הוא ידע שלמחרת בבוקר יקשה עליו להביא לו ולמשפחתו לחם לאכול.

✘ זו היתה צורת חייהם של אוכלי המן: ישבו ולמדו תורה, והיו בחביקה של הקב"ה. לא היו מכבסות, לא היו חנויות בגדים ונעליים, העננים היו מכבסים את הבגדים והנעליים גדלו עם הרגלים. הם היו סמוכים באופן מוחלט על הקב"ה. אחרי כן נכנסו לארץ ישראל, ישבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו, הדורות התגלגלו ומציאות חייהם של בני העם הנבחר לאט לאט השתנתה.

32 כיום חיים אנו בסוף הדורות, בדור "עקבתא דמשיחא" [כך גילה לנו מרן החפ"ץ חיים זצ"ל], והרי כבר אמרו חז"ל (סוטה מט ע"ב), שבדור הזה "אין לנו על מי לנו להשען אלא על איבנו שבשמים". מה הכוונה? וכי בכל הדורות לא היינו נשענים עליו יתברך?

• התשובה היא: אכן כן! בדורות קודמים היו צדיקים שההרגשה היתה שניתן לסמוך עליהם. כשהיה לנו את שמואל הנביא, היו הולכים לשאול אותו עם מי

להתחתן, היכן לגור, איזו מסכת ללמוד. כך אומר הגאון מוילנא זצ"ל, שהיו שואלים את הנביא לפי שורש הנשמה, והוא היה אומר בדיק את צורת החיים.

✘ ועל זה אמרו חז"ל, שיבוא יום ושוב לא יהיה לנו כלל על מי להשען, רק על איבנו שבשמים! וזהו הדור בו אנו חיים.

אלו לא דברי מוסר שצריך אדם להתפלל לסייעתא דשמיא כדי להצליח. זוהי עצה פרקטית, מעשית, לצורת החיים בדורנו. עלינו להבין שחיים אנו בדור שאין לנו שום אופן לשרוד, לעבור את החיים בשלום, אלא אם כן חיים כל הזמן עם איבנו שבשמים. היום יותר מכל דור אחר מוכרחים לתפוס קשר, שייכות וקרבה מוחשית לבורא עולם.

רצון להיות 'מבוססים' בחיים

✘ ההיפך מצורת חיים זו היו דור הפלגה. הם ישבו ותכננו תוכניות איך לסדר את החיים לבד, בכוחות עצמם, וניתן דוגמא שתמחיש את הדברים.

אצל רבים מאתנו, כשנתקלים בפרסומת שהפרס הגדול בהגדלת הפייס השבועית הוא מליון דולר, עוברת מחשבה בראש: לא היה מזיק שיהיו לי מליון דולר בצד. אני אתן צדקה, אחיה מעט יותר בהרחבה. לא ח"ו מותרות, אבל יהיה

באפשרותי בעז"ה לבחור לבתי את הבר"תורה שבאמת מגיע לה. בקיצור: כל אחד יהיה רוצה שיהיו לו מליון דולר בצד.

מדוע באמת הקב"ה לא נותן לנו? הרי הוא איבנו אב הרחמן?

~ התשובה פשוטה: אדם רוצה שיהיו לו מליון דולר בצד כדי לחתן בהם את ילדיו. אבל הקב"ה כביכול אומר: אני עשיר, תן לי לחתן אותה. והאדם דוחה את ההצעה: לא, אינני יכול לסמוך על כך, כי אם מחר אדבר כמה מילים של לשון הרע - הפסדתי הכל, אתה לא תתן לי מאומה לחתן את הבת. לכן, רצוי שיהיו לי מליון דולר בצד, ואני אסתדר לבד בחיים.

✘ זו התחושה הטבעית של כל אחד מאתנו, וזה בדיק נמרץ היה חטאם של דור הפלגה! הם רצו להסתדר בחיים לבד, כי אם יחיו עם הקב"ה, לפתע הוא עלול להעמידם בנסיון, ואם כן לסיכום כביכול אי אפשר לסמוך עליו. לכן חיפשו לעצמם אפשרויות שונות כיצד להיות 'מבוססים' בחיים.

לבנים ולא אבנים

• התורה מספרת שבני דור הפלגה אמרו: "נלבנה לבנים". מדוע לא לקחו אבנים?

~ נראה לפרש כך. האבן נבראה בצורתה כפי שהיא, מששת ימי בראשית. לאדם אין שום יד ביצירתה. לעומת זאת את הלבנה האדם יוצר בעצמו מעפר. אדם שיצר לבנה, בהלכות גזלה נחשב הדבר לשינוי, היא ודאי של היוצר.

✘ אדם חי בתוך בית. אם ביתו עשוי מאבנים, הרי שזהו בית של הקב"ה, והאדם בבחינת אורח אצלו, ונדרשת ממנו דרך-ארץ מינימלית כלפי ה'מארח' שלו. לכן רצו אנשי דור הפלגה ללבן לבנים, כי את הלבנים עושה האדם בעצמו. ובכך כביכול מכריז הוא: אני חי בבית שלי, ואתה רבש"ע, תישאר בחוץ, אינני חי בעולם שלך.

that happy future. He visualises the last assault of the nations against the Truth proclaimed on Zion under a leader who is called "Gog". It does not seem far-fetched to recognise in this name גוג — writes S.R.H. in the commentary on Numb. XXIX, 13, p. 495, (to which refer for the full exposition I.L.)—the idea of building a roof, from גג and thereby at once see the contrast to טובה, the unstable weak covering of foliage. And actually the whole history of mankind can be taken to consist of this contrast. One erroneous conception leads to another. Just as they are given the power to use their own strength to fix the boundaries of their own sphere and make it safe and secure against their earthly contemporaries by strongly built artificial walls, so do they imagine they have to use their power to make themselves safe and sure against that which comes from above, against God and the influence of His Power of directing matters. They think they can betake themselves under the protection of their own might, can take their fate in their own hands, and can crown the building up of human greatness by gabled roofs, rendering them independent of God. It is the battle of גג against טובה the fight of the "roof-illusion" of human greatness which never allows Man to come to repose, against the

"Succah-truth" of cheerful confidence and quietness which putting one's trust in God's protection grants. World-history started with the building of a tower towering up to heaven by the self-worship of human power — and will end with the happy harmonious human life on earth building booths acknowledging God". —

36

הנעלמים מאתנו בטבע הנגלה, ועוד יותר רבתה ידיעתם משלנו בטבע הנסתר כמו עיני שדים וכשפים וכדומה. ובאמת נראה, כי יש בטבע הבריאה עצמה תרופות ואמצעים כנגד כל הפגעים הנמצאים והסכנות הכרוכות בה ולכן בידעם את הסכנות והרעות הרבות המוכנות לו לאדם חפצו להתאחד ולהתארגן ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים שישמש להם בתור מרכז וסמל להתאחדות למען לא יהי כל איש פונה לעברו ולא יפוצו על פני כל הארץ, כל משפחה לבדה, אלא כולם יהיו מאוחדים לעזור איש לאחיו במלחמת התימים.

והנה לפי הנגלה לעין אין כאן שום חטא ועון בבקשם תחבולות איך להנצל מפני העולם, אבל הבורא ב"ה ראה וידע, שבבקשת האמצעים האלה שמונ רגש רע התפץ להשתחרר מההשגחה ושלא להיות מוטל תחת הנהגת ה' רק להנהיג את חייהם בעצמם בכחות המסורים לידם בהיותם טועים לחשוב כי אחרי שנסדרה הבריאה נמסרה היכולת להם להשתמש בכחות הנתנים בטבע הבריאה כפי רצונם ויוכלו להיות עייזי בלתי תלויים בהשגחה האלקית. ובמחשבתם ורצונם זה שלא להיות קשור עם הנהגת השם כי אם להפריד ממנו ולחיות בעולם עצמם. נמצא חטא של כפירה ומרידה בהן. אמנם זאת היתה כוונה נסתרת שלא נתגלתה בכהירות גם להם בעצמם והיתה רק טמונה בעמקי לבבם, ולכן בפשטות הכתובים ספרה לנו התורה המעשה הנגלית כפי שהביעו בדבריהם המפרשים שאמרו, ונעשה לנו שם פן נפוצ על פני כל הארץ שהי' חפצם להתאחד ולהתארגן ולזה בנו עיר ומגדל וראשו בשמים שישמשו להם בתור מרכז וסמל לארגונם וכמו שבארנו, וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל וגו' נסתכל הקב"ה במעשה ידיהם וירד לסוף דעתם וכונתם מהו, שרצונם בזה להסיר עול ההשגחה מעליהם ולקחת גורלם בידם, ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם וזה החלם לעשות ועתה לא יבצר מהם וגו' כי לפי ידיעת העליון ברוך הוא לולא שעכבו מן השמים על ידי בלבול שפתם והיתה יוצאת לפועל כונתם בבנין העיר והמגדל הי' אפשר להם על ידי השתדלות מרובה בכחות משותפים למצא אמצעים כנגד כל מיני הפורעניות ולהוציא מזימתם — מחשבת

הפנימית הרעה — להשתחרר מעול ההשגחה, ולכן ירדה ההשגחה העליונה והפרה את מחשבתם על ידי בלבול שפתם ויפץ אותם משם על פני כל הארץ ויחילו לבנות העיר.

37 ולפי האמת ענין וירד ה' לראות וגו' הבה נרדה וגו' מראה על ענין יותר עמוק דהיינו כי בלבול השפה נעשה על ידי ההנהגה היותר עליונה, הנהגת שם הוי', שהיא למעלה מהנהגת שם אלקים, שם "אלקים" מורה על ההנהגה התמידית המסודרת ומוגבלת במערכות הטבע ולפי מערכה זו אפשר הי' להם להוציא מזימתם, אבל כאן נתגלה אור הנהגת שם "הוי" המראה על עצמיות רצון הבורא בבריאה המשדד כל מערכות ההנהגה הטבעית והמראה בעולם כשנצרך לתכלית המכוונת, ונקראה בתורה בלשון "וירד", "נרדה" וכדומה וענין ירידה היינו שההנהגה העליונה מתגלית בתחתונים (ענין שעו"ד "נסים וטבע" ג.) וזהו וירד ה' שירד כביכול בתחתונים ועל ידי זה עכב ובטל מחשבתם — והנה הם לא ידעו ולא הבינו, כי עצם ההנהגה הוא תמיד בידו של הקב"ה ולא נמסרן ומסורת ההנהגה לכחות הבריאה התחתונים או העליונים כי ה' צבאות לבדו

אין צורך לפרט את הסכנות הרבות האורבות לנו ולילדינו, בגשמיות וברוחניות. אין נראית התפילה שלנו? הרי אנחנו לומדים ולומדים ולא זוכרים כלום. לוקחים ספר - ומיד נרדמים... הקב"ה שם אותנו בדור שלא מותר בידנו ברירה אחרת. מוכרחים לחזור להיות בבחינת אוכלי מן, לחיות עם בורא עולם; השחרית, המנחה והמעריב יהיו עברנו מקלט, נברח לבית הכנסת ונזעק: רבש"ע, אנו זקוקים לך!

* הקב"ה רוצה שנחיה אותו, פשוטו כמשמעו. להתרגל כל הזמן לדבר עם בורא עולם, להתעסק עם בורא עולם באופן חי ואמיתי, שהתפילות תהיינה בבחינת תקשורת פשוטה, לא איזושהי מצוה. זוהי צורת חייו האמיתית של כל יהודי עלי אדמות.

35

שעורי דעה

אמנם יודעים אנחנו כי בפשטות התורה אינו מסופר עוד כל הענין כפי מה שהוא, כי לזה יש עוד חלק הדרוש המבואר במדרשי חז"ל שדרשו בתורה ע"פ כללי הדרוש שהיו בידם, ועוד יש חלק הסוד הטמון בדברי תורה, כידוע שכל התורה כולה הן הן שמותיו של הקב"ה אבל הלא כבר למדנו לדעת כי לעולם גם בחלק הנגלה והמפורש מוכרח שתהי' תורה שלמה לנו שצריכים אנו להבין וללמוד הימנו, ובאמת בפשטות הכתובים מבואר כל הענין לפי פשוטו ויש לה קשר ושייכות גם להדרוש והסוד הנדרש ומרומז בו, כי יחס הפשט להסוד

כן מצאנו בספרים הק' ענין דור הפלגה ע"פ חכמת האמת, כי הסאים היו כמה שרצו להפריד ספירת "מלכות" משאר הספירות ולהשתמש בה כרצונם וגם זה אינו מובן כלל, כי הלא ידוע על פי חכמת האמת, כי כל הספירות הם מצעם אלקות ואיך שייך להפריד ספירה אחת מספירות הקדושות שהם עצם אלקות. כל הענינים האלה קשה להחלם והי' ענין זה בעיני תמיד מופלא וסתום יותר משאר עניני התורה, כי כאן פשטות התורה אינה מבוארת כלל וגם המדרשות לכאורה סותרים זה את זה וכמו כן הפשט הדרוש והסוד אין להם שום יחס וקשר, אדרבה הם סותרים זה לזה לכאורה, ובכלל אין שום באור מספיק לפרשה זו במפרשי התורה.

אולם בהרגישי אותו הרגש שהזכרנו הוא לפני כל הענין בע"ה והכל מתבאר בהתאם לפשוטי הכתובים: "ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים וגו' וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם ויאמרו איש אל רעהו וגו' והיינו כי בהיותם מתוברים יחד בדעה אחת ובאשר כבר גדל ורב מספרם בהכרת הי' עליהם להתפשט בארץ וממילא להיות נפרדים כל אחד לעברו, וידעו והבינו כמה סבות לפורעניות מוכנות לו לאדם היחידי מפגעי העולם השונים, עלה בדעתם שצריכים המה למצא עצות ותחבולות למען תשלט ביניהם אהדות גמורה ושתהיינה כל משפחות הארץ מאורגנות לחלום בכחות משותפים עם פגעי העולם וכחות הבריאה העליונים והתחתונים המריעים לו לאדם. על ידי ההתאחדות והארגון אפשר למצא תחבולות שונות שתהיינה עבורם כתרס נגד כמה מן הפורעניות כמו עניות מלחמות וכדומה, וגם חשבו והבינו בהכמתם שאם תשלט ביניהם אהדות מוחלטת וארגון גמור וכל אחד בכחותיו המיוחדים ישתדל למצא תחבולות בעד האנושיות בכלל אפשר למצא אמצעים כנגד הפורעניות הרבות המוכנות לו לאדם היחידי מחללים ומשאר פגעי העולם, בידעם כי אצורים בעולם כחות נפלאים לאין שעור וערך אשר רק אם ימצאו וישכללו אותם יכולים להשתמש בהם לכמה ענינים, הלא גם בדורות האחרונים ראינו כמה המצאות חדשות שעשו מהפכה בכמה עניני התבל על ידי שנמצאו ונתגלו כחות טבע נסתרים ונפלאים שכחם כה גדול ורב עד שקודם התגלותם קשה הי' לשער ולהאמין כי נמצאים כחות כאלו בטבע, ואמנם כל מה שנתגלתה לנו עתה אין זה אלא טפה מן הים מול סתרי הטבע שעדיין לא נתגלו לנו ולא ידענו אודותם ואלמלא היו בני האדם בכל הדורות באחדות גמורה בשלום ושלוח והיו עובדים כל אחד במנוחה במקצוע שלו לתועלת האדם, מי יודע כמה כחות נפלאות הטמונים בחיק הטבע היו יכולים למצא ולהשתמש עמהם להנאות העולם וכתריס נגד הפורעניות השונים. ובאמת הלא יודעים אנחנו, כי בדורות הראשונים ידעו הרבה מאד ענינים וכחות נפלאים שנשתכחו במשך הדורות. וכענין שמצאנו (ברכות י') חזקיהו גזו ספר הרפואות ופירש"י כדי שייבקשו רחמים, לפי שלא הי' לבם נכנע על חולים אלא מתרפאים מיד (רש"י פסחים נ"ו) משמע שהיו להם רפואות בדוקות לכל מיני החללים בדורות הראשונים שהיו קרובים לראשית הבריאה שגדלו מאד בכחות נפשם וחכמתם, הם ודאי ידעו מהרבה כחות נסתרים

40

Hence it seems that the initial intention of Nimrod and his generation was to group the people in one area in order to concentrate more effectively on discovering the hidden forces of nature. Harnessing them would afford protection against all natural disasters and evil forces. This collectivity would also serve as a shield against war and social hardship. Accordingly, they assembled in the valley of Shin'ar, which subsequently become Babylonian territory, and built the "holy city" of Babel. There, as a rallying point, as a sign of their might, and as a mark of defiance to God above, they built a gigantic three-storied tower which rose up more than 200 meters (650 feet) into the sky.

There was nothing wrong with this in itself, although the exploitation of newly-discovered forces in nature could lead to the result that "nothing they are planning to do will be withheld from them." What was heretical, though, was the afterthought they had of turning against God. These men thought that by knowing the secrets of nature they would no longer have to depend on divine Providence. The union of all races and all classes of society would free them from God's omnipotence. That was their ultimate goal, their ulterior motive.

44

ואחרי שהרגשתי והתבוננתי בזה נתבאר אצלי ענין סתום וכמוס בתורתנו הק'. ענין דור ההפלה והטאם. והנה מפשטות הכתובים לא נתבאר לנו שום חטא. כתיב, בראשית י"א, ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים וגו' ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראש ובשמים ונעשה לנו שם פן נפוז על פני כל הארץ. ואינו מובן לנו מה פשעם ומה חטאתם. אולם בפשטות התורה לא נתברר ג"כ שהי' כאן עונש על מעשיהם רק נאמר וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם, ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכולם וזה החלם לעשות ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, הבה נרדה ונבלה את שפתם וגו' ויפץ אותם משם על פני כל הארץ ויחדלו לבנות העיר, לא נתפרש שהענישו אותם על חטאם, כי אם משמע שהיתה כאן איזו סכנה במעשיהם וכשאומר ועתה לא יבצר מהם וגו' ולכן בלל ה' שפתם והפיר עצתם, אבל אין זה מובן כלל איזו סכנה יש בבנין העיר והמגדל שהי' נחוץ לאחוז באמצעים מיוחדים למען הפר עצתם זאת.

45

והנה שמץ חטא של דור הפלגה מצאתי בזה שהאדם מבקש עצות מרחוק להטיב מצבו ורוצה להנתק מהמצב שהועמד בו על פי ההשגחה, אולם באמת יש לדעת כי מלבד שאין זה לפי דרך האמונה לחקור עתידות, ושיבקש האדם להעמיד גורל חייו על ידי השתדלות יותר מכפי הנאות, הנה הבר דעת יודע ומבין כי גם לפי דברי הטבע הפשוט אי אפשר לו לאדם להכין עתידו, כי אין בכח האדם להביא בחשבון כל הסבות והענינים הנסתרים בחק העתיד — ואינו כדאי לחקור עתידות, כי כל דבר תלוי בהמון סבות שונות שאינם תלויים בו ומי יודע מה יוכשר לבסוף כי מה שגראה לו עכשיו לטוב יוכל להיות לבסוף לפוקה ומכשול ח"ו, וכן מה שנחשבהו לרעה אפשר שתצמח מזה אחרית טובה ואושר לאדם.

**

46

הי' לאושר לו, נמצא שמה שחשב שהוא אסונו הי' אושרו. דוגמאות כאלו רואים אנו הרבה. היוכל איש לדעת ולחשב אל נכון איך להטיב מצבו בעתיד התלוי כל כך בגלגולי סבות שונות, ויארע לפעמים הרבה כשהאדם בורח לאיזה מקום או עושה מעשים בחשבו שהם יהי' למפלט לו מאיזה אסון שהוא ירא ממנו ובורח מרעה ולבסוף נמצא שבזה עצמו נתקרב אל הרעה ואלו המעשים שעשה להצלתו הם היו הסבות לקרב את אסונו. הרי מצינו באחי יוסף בשמעם את חלומה, כי ישמול עליהם וביראם ממנו, חפצו להציל מזה על ידי שמכרתו לעבד במצרים ובמעשיהם אלו בידיהם ממש קרבו ממשלתו ונתקיים חלומה בהם וגרמו שיקוים בהם מה שיראו ממנו, וכמו כן בענין בקשת האושר, יש שהאדם מתרחק ממקומו וממצבו למען ימצא טובו ואושרו ועל ידי זה מתרחק הוא מאשרו המוכן לפניו דוקא במקום ומצב שהוא נמצא בו.

מסדר תמיד כל הבריאה לפי תכלית רצונו, וכי ענין הנהגת שם "הוי" נסדר גם הוא בחוק הבריאה מבראשית, וזאת הידיעה נעלמה מהם כי בהתבוננם בהנהגה התמידית של "אלקים" נדמה להם כי יש ביכולת בני האדם על ידי כח הבחירה שנתן להם להשתמש בכחות הבריאה שלא כחפץ ההשגחה, והם חפצו להעמיד עניני חייהם כרצונם עצמם ולהלחם עם ההשגחה, וזיך רייסן מיט דער השגחה" וזהו כונת המדרש שאמרו נעלה לרקיע ונעשה עמו מלחמה, כלומר שברצונם הפנימי הי' לצאת מתחת יד ההשגחה ולהשתמש בכחות הטבע הנפלאים שנתנו בבריאה שלא כתכלית המכוונת לפי רצונו יתברך, וזוהו ענין נעלה בקרדומות ונעשה עמו מלחמה" וכן יש להבין דברי המדרש "ד"א אמר אחת לאלף ותרגו' שנה הרקיע מתמוטט בואו ונעשה להם סמוכות" דהיינו שחפצו למצא אמצעים גם כנגד פורעניות המבול בהבינם כי אפשר למצא בכחות הנסתרים של הבריאה אמצעים גם כנגד פורעניות זו, וכמו שבארנו שחפצם הי' למצא אמצעים כנגד כל פורעניות העולם הזה, ונמצא כי דברי המדרשות מתאימים בעיקרם, כי ענין דור הפלגה הי' שחפצו להשתמש בכחות הנסתרים בבריאה שלא כרצון ההשגחה.

39

באלקות והיינו שחשבו כי מסבב הכל אחרי שברא כל הבריאה ונתן שליטה לכחות וממונים שונים, אפשר להשתמש בהם ולהפרידם משרשם, וזהו ענין קצוץ בנטיעות" כי הם ידעו מא-ל אחד מסבב כל הסבות ושורש הכל אבל טעו במרדם לאמר כי אחרי שברא הכל והשליט כחות עליונים ותחתונים על פי חוק וסדר קבוע, הרי כאלו כביכול עזב ח"ו מוסרות ההנהגה מידו וארץ נתנה ביד רשע, כי על ידי כח הבחירה שנתן לו לאדם אפשר להשתמש בכחות ההם שלא ברצון "הוי" ב"ה המכוון בבריאה, וחפצו ברשעתם לקצץ בנטיעות, ולזה נאמר "וירד ה' וגו' הבה נרדה ונבלה שם שפתם" כי כאן הופיע אור "הוי" ב"ה ובלבל לשונם וזהו מה שכתב הרמב"ן, והנה ענושים בשמו הגדול וזה טעם הירידה" דהיינו שבלבל לשונם הי' מכה נהגת שם "הוי" היא ההנהגה היותר עליונה הנמצאת במערכות ההנהגה המשדדת כל הכחות המוטבעים בבריאה ושאררה מתגלה בתחתונים כשדרוש זאת למען להביא את הבריאה לתכליתה והמשיכי לבין.

41

על כל פנים, הן אם נובע החסרון ממדת הבושה או ממדה אחרת, אבל זה ודאי, כי אי התצלחה נובעת על פי רוב מכחות נפשו והחסרון הוא בו בעצמו ולא במצב הענינים שמחוצה לו, ולזה לא יועיל שנוי המקום והמצב, כי מה תועיל בריחתו ושנוי המקום הלא את עצמו את חסרונותיו יקח עמו גם שם ואין יצליח? ועל כנון זה כבר משלו משל למה הדבר דומה? לעוף יודע שריח רע נודף ממנו ולו נדמה שהמקום גורם לזה ופורח ממנו הלאה, וכשעומד ומרגיש גם שם ריח רע הוא פורח עוד הפעם למקום אחר וכן כל ימי חייו הוא פורח ממקום למקום באין מנוח. כן יארע אצל האדם שיש לו חסרון בעצמו הוא חושב שהחסרון הוא במצב הסובב אותו ובסבות שמחוצה לו והוא מחליף תמיד את מעמדו ומדלג מעבודה לעבודה בחשבו כי על ידי זה ישונה מצבו ויתוקן לו, אבל כל זה ללא הועיל שכל זמן שאינו מרחק החסרון ממנו לא יועיל לו שנוי המצב, בכל מקום שהי' הוא נוטל חסרונותיו עמו, והעצה היא לכל מי שישאף לעלי' להכיר את החסרונות והמניעות שנמצאים בו בעצמו ובכל מקום ובכל מצב ויתחוק להסירן ואז יצליח.

42

אולם מלבד חסרון זה שהאדם טועה בעצמו יש להרגיש כי במה שיחפש עצות ותחבולות כאלו ובמה שממציא לעצמו דרכים רחוקות וזרות, יש בזה חסרון במדת האמונה והבטחון הראויים לבן ישראל. כי בכלל אין לאדם לחשוב שעליו מוטל להכין ולתקן עתידו ושלאפשר לו למצוא עצות ותחבולות איך להעמיד את גורל חייו ולמצוא אושרו והצלתו, כי אף שאינו רשאי להתעצל ולהתרשל ועליו לחשוב ולעשות לצרכיו וחיייו עלי תבל, כי כן רצון הבורא הוא שהאדם ישתדל יפעל ויעשה במדה הראוי' לפי דרך התורה ולהזדרז במוטל עליו בכך מצב שהוא נמצא שאז ראוי האדם שתחול ברכת ה' במעשה ידיו, אבל תמיד עליו ליזכר שאין הוא בעצמו יכול להביא את גמר הדבר לתכלית אשרו ולבסוף הצלחת עתידו, אלא הוא צריך לעשות כפי הראוי והיאות לו לאדם וידע כי גמר ההצלחה תלוי ביד ה' וכדמרגלא בפומי לומר, וה' יגמור בעדי — עלי להיות רק

43

וכשמבוננים בדבר זה מרגישים כי החסרון כאן הוא עוד יותר עמוק כי בזה שהוא מבקש ומוצא עצה כל כך רחוקה נמצא בו רגש להנתק מהמצב שהעמידתו יד ההשגחה, ולא ידעתי איך לכנות רגש זה רק נמלטו מפי דברים אלה, דאס איז געריסן זיך מיט דער השגחה, כאילו יכול שום איש ח"ו להיטיב את מצבו בעצות מעצות שונות אף אם גם ההשגחה לא תרצה בזה ואם אמנם עוד מחשבה זו חבו' וטמונה בנפש ואינה ברורה גם לו לעצמו והיא מחותלת במחשבות וכחות שונים, בכל זאת מורגשת פה מחשבה מסוכנה מאד; נטי' קצת מדרך האמונה הישרה שהיא כפשע בין החיים והמות.

Having established that it is Hashem Who runs all of man's affairs, Chovos HaLevavos criticizes those who anxiously try to make things happen in the way they want them to happen, even if Hashem does not want it to be: וְטוֹרֵת הַנֶּפֶשׁ לְהַקְדִּים מִה שְׂאֵחֶר הַבוֹרֵא יִתְעַלֶּה — And therefore, any preoccupation with trying to hasten what the Creator, exalted be He, has set for a later time, וְלֵאחֶר מִה שְׂהֶקְדִּים — or to delay what He has set for an earlier time, וְלִהְרַבּוֹת מִה שְׂהֶמְעִיט וְלִהְמַעִיט מִה שְׂהֶרְבָּה — or to increase what He

decreased, or to decrease what He has made plentiful מִקְנֵי הָעוֹלָם — matters of the world^[29] — מִבְּלִי שֶׁבֶב אֶל קִיּוּם מִצְוֹת עֲבוּדָתוֹ וְקִבּוּל תּוֹרָתוֹ — except where it is something that leads to fulfilling the obligation to serve n and to abide by the commandments of His Torah^[30] — חִלּוּשׁוֹת הַהֶבְרָה — reflects a weakness in recognizing the truth of [Hashem's] עֲקוּבָה — a foolishness in failing to understand the benefits of His management of the world.^[31] Chovos HaLevavos cites several verses that allude to the fact that every enomenon in this world is preordained by Hashem: וַיִּבְרָר רִמּוֹ הַחֶבֶם אֶל הָעֵינָן הַזֶּה בְּמֵאֵנָּה — The wise one, Shlomo HaMelech, has eady alluded to this matter (that everything is preplanned by Hashem) in : statement (Koheles 3:1): "לְכָל זְמַן וָעֵת לָכֵל חֶפֶץ תַּחַת הַשָּׁמַיִם" — *There a time for everything, and a season for every matter under the heavens,* meaning that every occurrence has a preordained time and season. וַיֵּאחָזֵר — [Shlomo] then mentions twenty-eight of

Translation follows Kafich ed. [Perhaps text should read העולם העליון.] (Ne'edar BaKodesh, Tov HaLevanon, Marpei LaNefesh, Pas Lechem). See Insight for another approach.*
 That is, unless one's preoccupation is red toward performing mitzvos, in which e he should exert himself to the greatest ent possible, as Chovos HaLevavos will plain in the next chapter (beginning at e 143). As the well-known saying of the ges goes (Berachos 33b): *Everything is in : hands of Heaven except fear of Heaven*

מְבַלִּי שֶׁבֶב אֶל קִיּוּם מִצְוֹת עֲבוּדָתוֹ וְקִבּוּל תּוֹרָתוֹ — Our explanation of the words מְבַלִּי שֶׁבֶב אֶל קִיּוּם מִצְוֹת עֲבוּדָתוֹ וְקִבּוּל תּוֹרָתוֹ follows the majority of commentators. *Matnas Chelko*, however, plains this clause to mean: *other than through turning to fulfillment of the obligation to ve Him and abide by His Torah*. That is, although any human effort to change something t Hashem has decreed is an exercise in futility, it is possible to prevail upon Hashem nself to change matters, through putting extra effort into Torah and mitzvos, so as to d favor in His eyes (see Chovos HaLevavos below, at note 43).
 Chovos HaLevavos thus teaches that if one is dealing with a personal crisis and he wishes effect a change for the better, the way he can help himself is by praying and strengthen- his observance of the Torah, so that Hashem will perhaps change things. In this vein, azon Ish writes in a letter (*Igros*, Vol. 3 §62): "One must remember that we are powerless accomplish anything. It is only that with our [good] deeds we arouse the Gates of Mercy,

The Inside story

But precisely that was their error: they saw survival as an end in itself. "Let us make a name for ourselves," they said; let us ensure that there will be future generations who will read of us in their history books. But why survive? For what purpose should humanity inhabit the earth? What is the content of the name and legacy they are laboring to preserve? Of this they said, thought, and did nothing. To them, life itself was an ideal, survival itself a virtue.

This was the beginning of the end. No physical system will long tolerate a vacuum, and this is true of spiritual realities as well: unless a soul or cause is filled with positive content, corruption will ultimately seep in.¹ A hollow name and shrine soon becomes a tower of Babel.

AFTER THE FLOOD

Never has the lesson of the Tower of Babel been more pertinent to our people than it is today. We, too, are a generation struggling to recoup after a holocaust of destruction that threatened to erase us from the face of the earth. Reconstruction and survival are uppermost in our minds, and together, with the Almighty's help, we are succeeding.

49 At a time like this, it is extremely important that we not repeat the error of the builders of Babel. Rebuild we must, but the objective must be more than a more enduring name, a greater city, a taller tower. If we are to survive, we must give import to our survival, reiterate the "why" of our existence. We must fill our name with value, our city with significance, and crown the tower of our resurgence with the higher purpose for which we were created.²

When you awake in the morning, while you are still lying in bed, think for a moment: What does it mean to be awake and alive? Begin each day with a prayer; thank G-d for the new day. Acknowledge your soul and the vibrancy and fortitude it provides. Think about what you would like to accomplish that would make today a meaningful day. Train yourself to do this every morning and you will begin to see your life in a new, sharper focus.

But concentrating on your soul is a daylong activity, not to be confined to those first waking moments. Create spaces during the day when you can be alone with your soul and with G-d. Study something meaningful, using your intellect to think about G-d, and contemplate the purpose of your existence. As your day grows increasingly hectic, look back to that calm moment when you awoke, when your thoughts and desires were crystallized. Try to recapture that focus, and apply it to the moment at hand, creating an island of purpose in a sea of randomness.

You should end your day just as you began it. As you prepare for sleep, review the day and how you used its opportunities. Recognize that G-d has put you here for a purpose, and that all your activities should express that purpose. Go to sleep with the resolve that no matter how good—or not so good—today was, tomorrow will be better. If you do so, your sleep will be more peaceful and your waking more meaningful.

By connecting with your soul first thing in the morning and last thing at night, you instill new meaning into every activity that falls in between. Instead of being pushed around by the myriad trivial events in any one day, you begin to control them. Instead of seeing hundreds of isolated fragments, you see one big picture and the many pieces of which it is composed.

You discover sanctity and holiness in everything you do. When you eat, you are not just satisfying your hunger or fulfilling your desires, but giving your body and soul the nourishment to help you become a better person. When you conduct business, you are not just working to survive, but using your skills to help refine the world by teaching others and setting a virtuous example. When you visit with family and friends, you are not just passing the time, but trying to inspire one another to take full advantage of their various abilities. Even sleep takes on a new dimension, instead of seeing it as one more fragment of your life, a regrettably large portion of the day that you must surrender, sleep becomes an opportunity to rejuvenate your soul by sending it back to a place that is detached from your material worries, returning refreshed for a new meaningful day.

52 רמח"ל מבאר מהו המכנה המשותף לכל עניני עבודת ה', וכך כתב (דרך ה' א,ד,ו) "והנה שורש כל ענין העבודה הוא, היות האדם פונה תמיד לבוראו, והוא שידע יבין, שהוא לא נברא אלא להיות מתדבק בבוראו, ולא הושם בזה העולם אלא להיות כובש את יצרו ומשעבד עצמו לבוראו בנח השכל", להשתמש בכל האמצעים כדי לפנות תמיד אל השי"ת, "הפך תאות החומר ונמיתו, ויהיה מנהיג את כל פעולותיו להשגת התכלית הזו ולא יטח ממנו". בודאי לא בא הרמח"ל לחדש כאן שעל האדם לכבוש את יצרו הרע, ולהפעיל את השכל נגד תאוות החומר, אלא כוונתו היא שהתוצאה מכבישת היצר ושלטון השכל היא הפנייה התמידית אל השי"ת, כי כאשר היצור שולט - אדם עוסק במילוי תאוות הגוף ועניני עולם הזה כמטרה בפני עצמה ולא כאמצעי לעבודת ה', ואז בודאי אינו פונה להשי"ת ועבודתו, לעומת זאת כאשר האדם מנצח את יצרו ותאוותיו ועושה מצוות בזה הוא פונה אל הקב"ה.

רמח"ל מבאר מהו המכנה המשותף לכל עניני עבודת ה', וכך כתב (דרך ה' א,ד,ו) "והנה שורש כל ענין העבודה הוא, היות האדם פונה תמיד לבוראו, והוא שידע יבין, שהוא לא נברא אלא להיות מתדבק בבוראו, ולא הושם בזה העולם אלא להיות כובש את יצרו ומשעבד עצמו לבוראו בנח השכל", להשתמש בכל האמצעים כדי לפנות תמיד אל השי"ת, "הפך תאות החומר ונמיתו, ויהיה מנהיג את כל פעולותיו להשגת התכלית הזו ולא יטח ממנו". בודאי לא בא הרמח"ל לחדש כאן שעל האדם לכבוש את יצרו הרע, ולהפעיל את השכל נגד תאוות החומר, אלא כוונתו היא שהתוצאה מכבישת היצר ושלטון השכל היא הפנייה התמידית אל השי"ת, כי כאשר היצור שולט - אדם עוסק במילוי תאוות הגוף ועניני עולם הזה כמטרה בפני עצמה ולא כאמצעי לעבודת ה', ואז בודאי אינו פונה להשי"ת ועבודתו, לעומת זאת כאשר האדם מנצח את יצרו ותאוותיו ועושה מצוות בזה הוא פונה אל הקב"ה.